

“2.1.Adil Yargılanma Hakkı Yönünden;

Anayasamızın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” hükmüne yer verilmiş olup, Anayasa Mahkemesince verilen 26.01.2022 tarih ve E.2021/9, K.2022/4 sayılı kararda; hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma haklarını kısıtlayacak, bu hakların kullanımını engelleyecek ve adil yargılanmaya engel olacak kanun hükümlerinin Anayasa’nın anılan maddesine aykırılık oluşturacağı, maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün, kendisinin bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olduğu ifade edilmiştir.

03 Ekim 2024 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan AAÜT’nin ikinci kısım birinci bölümünde, konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen maktu ücrete bağlı hukuki yardımlara ödenecek vekâlet ücreti belirlenmiş olup, vergi mahkemelerinde takip edilen dava ve işlerde, duruşmasız davalar için maktu 18.000-TL, duruşmalı davalar için maktu 36.000-TL; ikinci kısım ikinci bölümünde vergi mahkemelerinde takip edilen konusu para olmayan veya para ile değerlendirilemeyen hukuki yardımlara ödenecek vekalet ücreti, duruşmasız davalar için maktu 18.000-TL, duruşmalı davalar için ise maktu 36.000-TL olarak belirlenmiştir.

Mahkemece dava sonunda hükmedilecek vekalet ücreti, davasında haklı çıkan davacı lehine olabileceği gibi davalı idarenin haklı çıkması durumunda davacı aleyhine de olabilmektedir. Dolayısıyla davacıların hak arama özgürlüğünü kullanırken, vergilendirme işlemine karşı dava açtıklarında, davalı idarelerin de avukat eliyle temsil edildiği hususunu göz önünde bulundurarak davasında haksız çıkma durumunda ödemek zorunda kalacakları vekalet ücretini de dikkate alacakları kuşkusuzdur.

Bu itibarla uyuşmazlık konusu tutar dikkate alınmaksızın 1136 sayılı Kanun’un Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması başlıklı 168. maddesinin 16/6/2009 5904/35 md. ile değiştirilen ikinci fıkrasında “Şu kadar ki hazırlanan tarifiede; genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü davalar için avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir.” hükmünün uygulanması sonucunda, dava konusu uyuşmazlıkta olduğu gibi 25,80-TL gibi çok cüzi bir uyuşmazlıkta, AAÜT uyarınca maktu 18.000-TL veya maktu 36.000-TL vekalet ücretine hükmedilmesi, dava değerinin 700 veya 1400 kat gibi bir orana denk gelen vekalet ücretine hükmedilmesi sonucunu doğuracağı, davacı tarafından Mahkememizde tarafları ve mahiyeti iş bu dava ile aynı olan 16 adet davanın daha açıldığı, Hakimliğimizce anılan dosyalar ile ilgili iş bu başvuru sebebiyle bekletme kararları alındığı, yine Mahkememiz kayıtlarında aynı mahiyette ve çok cüzi tutarlı onlarca davanın daha bulunduğu, ülke çapında benzer nitelikte binlerce davanın daha derdest olduğu veya kararlar verildiği, bütün bu hususların birlikte ele alınmasından, uygulamada oluşan bu durumun, davacıların dava açma iradelerine çok ciddi bir engel teşkil ettiği, hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan iddia ve savunma haklarını kısıtladığı, bu sebeplerle anılan kanun hükmünün Anayasa’nın anılan maddesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

2.2.Hukuk Devleti İlkesi Yönünden

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşmiş hukuk devleti tanımına göre; Anayasanın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup, bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. (Anayasa Mahkemesi, 2001/406 E. 2004/20 K. sayılı kararı).

Anayasa Mahkemesinin bir başka kararında ise (28.02.1989 tarih ve E. 1988/32, K:1989/10 sayılı kararı) hukuk devleti; "Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında belirtildiği gibi hukuk devleti; her işlem ve eylemin hukuka uygunluğunu başlıca geçerlilik koşulu bilen, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ile Anayasa bulunduğu bilincinden uzaklaşmayan devlettir." şeklinde tanımlanmıştır.

Hukuk devleti ilkesi; idarenin işlem ve eylemlerinin yargısal denetime tabi tutulması, işlem ve eylemlerinde ölçülü davranması ve kişilerin davranışları sonucunda ne ile karşılaşabileceklerini bilmeleri ve idarenin iş ve eylemlerinde istikrarlı hareket etmesi şeklinde ifade edebileceğimiz öngörülebilirlik gibi bir takım alt ilkeleri barındırmaktadır.

Anayasanın "Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması" başlıklı 13. maddesinde; "Temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak kanunla sınırlandırılabilmesi ve bu sınırlamaların Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı" düzenlenmiştir.

İdari yargı, adli yargıdan farklı olarak, taraflar arasındaki hukuki uyuşmazlıkları çözümlmek dışında Anayasanın 2. maddesinde yer verilen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak idarenin işlem ve eylemlerinin hukuka uygunluk yönünden denetimi görevini de ifa etmektedir. Netice itibarıyla yargılama gideri olarak hükmedilecek avukatlık vekalet ücreti; hak arama özgürlüğü ve yargısal denetim yönünden önemli bir ilişki içindedir.

İdarenin yargısal denetimi, esas itibarıyla Anayasanın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz bir gereği olmakla beraber, aynı zamanda idarenin her türlü işlem ve eyleminin yargısal denetime açık olduğuna dair Anayasanın 125. maddesinin de bir gereğidir.

Yukarıda ayrıntılı olarak izah edilen mevcut durumda; yüksek tutarda vekalet ücretine hükmedilecek olması sebebiyle ilgililer tarafından düşük tutarlı vergilendirme işlemlerine karşı dava açılmaması/açılamaması gibi bir eğilime yol açılacak ve adeta yargı uygulamasında davanın kabulü yönünde istikrar kazanmış emsal karar bulunan uyuşmazlıklar dışındaki ekonomik değeri düşük vergilendirme işlemlerinin yargı önüne getirilmesi fiili olarak mümkün olmayacaktır.

Diğer taraftan AAÜT'ni hazırlayacak olan Türkiye Barolar Birliği ve bunu uygun görecektir. Adalet Bakanlığı'nca " genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin

davalar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü davalar için" AAÜT'nin 13. maddesinin 2. fıkrasına benzer "Ancak, hükmedilen ücret maktu vekalet ücretini geçmemek kaydı ile kabul veya reddedilen miktarı geçemez." şeklinde bir düzenleme yapılmasına, 1136 sayılı Kanun'un 168. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir" ibaresinin münhasıran engel teşkil ettiği değerlendirilmiştir.

2.3.Mülkiyet Hakkı Yönünden

Anayasa'nın 35. maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü yer almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Numaralı Protokolünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinde, "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez." hükmüne yer verilmiştir.

Bilindiği üzere AİHS kapsamında "mülk"ün varlığı" kendine özgü bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bu noktada iç hukukta sınıflandırıldığı şekilden bağımsız olarak ekonomik değeri olan her şey mülk olarak ele alınabilmektedir. Nitekim Musa Tarhan kararında da, ilgilinin vekâlet ücreti ile masraf ve giderler bağlamında ödemesi gereken meblağ, kamulaştırma tazminatında eksilmeye yol açmakta olup, taşıdığı ekonomik değer ele alındığında Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir "mülk" olarak değerlendirilmiştir (Musa Tarhan / Türkiye, § 74).

Daha önceki bölümlerde açıklandığı üzere, dava değerinden çok fazla takdir edilecek bütün vekalet ücretleri davacıların mülkiyet hakkının ihlali anlamına geleceğinden anılan düzenlemenin bu yönü ile de Anayasaya aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesinin ikinci fıkrasındaki eksik düzenleme neticesinde ortaya çıkan durum bu haliyle adil yargılanma hakkı, hukuk devleti ve mülkiyet hakkı ilkeleri yönünden Anayasaya aykırılık taşımaktadır.

3. SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle, 1982 Anayasasının 2. 35. ve 36. maddelerine aykırılık teşkil ettiği değerlendirilen 1136 sayılı Kanun'un Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması başlıklı 168. maddesinin 16/6/2009 5904/35 md. ile değiştirilen ikinci fıkrasındaki "avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir" ibaresinin iptali için Anayasanın 152. ve 6216 Sayılı Kanunun 40. maddeleri gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, Anayasaya aykırılığın değerlendirilmesi için, gerekçeli başvuru kararının aslı, başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneği ve dava dilekçesi ile dosyanın diğer ilgili bölümlerinin onaylı örneklerinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, 1982 Anayasasının 152. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü gereğince dosyanın Anayasa Mahkemesine gelişinden başlamak üzere 5 (beş) ay içerisinde karar verilmesi için beklenilmesine, 05/11/2024 tarihinde karar verildi."